

ONDERZOEKSRAPPORT

Trump heft Russische oliesancties op

Gevolgen voor wereldvrede, de oorlog in Oekraïne
en de rol van de Europese Unie

Datum: 13 maart 2026 | Status: Definitieve analyse | Versie: 1.0

00 Managementsamenvatting

⚡ Kernboodschap in drie zinnen

De beslissing van de Trump-regering om Russische olie sancties op te heffen is niet slechts een energie beleidsmaatregel — het is een strategische capitulatie die de hele westerse sanctie-architectuur van vier jaar oorlog in één beweging ondermijnt.

Rusland ontvangt hiermee een financieel voordeel op het moment dat het militair onder druk staat. Tegelijkertijd verliest de EU zijn machtigste diplomatieke hefboom in vredesonderhandelingen over Oekraïne.

Dit rapport analyseert de beslissing, haar juridische en politieke context, de consequenties voor de oorlog in Oekraïne, de mondiale veiligheidsorde en formuleert concrete opties voor de EU om het tij te keren.

**\$450
mld**

Onthouden aan
Rusland door sancties
(2022–2026)

**124
mln**

Vaten Russische olie
vrijgegeven (op zee
geladen vóór 12 mrt)

–18%

Daling Russische
olie-inkomsten in 2025
Dreigt teniet te worden
gedaan

30 dgn

CAATSA-termijn
genegeerd door Trump

De opheffing komt op een moment dat de wereldwijde energieprijzen door de VS-aanval op Iran al op een hoogtepunt staan. Brent olie noteerde \$126 per vat. De maatregel had de prijzen moeten temperen — in de praktijk bleven ze boven de \$100. Rusland profiteert dus dubbel: hogere olieprijs én toegang tot markten. Ondertussen betaalt Oekraïne de prijs.

01 Wat is er precies gebeurd — de feiten

1.1 De beslissing en haar juridische context

Op maandagnacht 9 maart 2026 hief de Trump-regering tijdelijk de sancties op Russische olie scheepvaart op. De officiële rechtvaardiging: het temperen van de mondiale energieprijzen na de VS-aanval op Iran. De maatregel gold voor alle Russische olie die vóór 12 maart op schepen was geladen en liep 30 dagen — tot 11 april.

Juridisch probleem: schending CAATSA

De Countering America's Adversaries Through Sanctions Act (CAATSA) — een wet die Trump zelf in zijn eerste termijn (2017) ondertekende — vereist dat de president het Congres minimaal 30 dagen van tevoren informeert voordat sancties op Rusland worden gewijzigd.

Deze procedure werd niet gevolgd. Democratische en Republikeinse senatoren dienden direct een formele bezwaarbrief in. De maatregel staat daarmee op gespannen voet met de eigen wetgeving van de VS.

Bijkomend feit: de sancties op Rosneft en Lukoil — beide opgelegd in oktober 2025 — werden tegelijkertijd omzeild via het scheepvaartverkeer. Dit ondermijnt ook het G7-prijsplafond op Russische olie, dat officieel nog van kracht is.

1.2 De tijdlijn van escalerende toegeeflijkheid

Datum	Maatregel	Impact op sanctie-architectuur
6 maart 2026	30-daagse waiver voor Indiase aankopen van Russische olie	Eerste scheur in het sanctie front; India grootste afnemer Russische Urals-olie
9 maart 2026	Trump: 'We nemen sancties af van sommige landen tot dit rechtekt'	Signaal aan wereldmarkt: alle oliesancties bespreekbaar
9 maart 2026	Opheffing scheepvaart-sancties voor 124 mln vaten op zee	Directe vrijgave \$12+ miljard aan Russische olie-inkomsten
10 maart 2026	Telefoongesprek Trump–Poetin	Rusland koppelt medewerking Iran aan Oekraïne-concessies
11 maart 2026	EU-commissaris Dombrovskis: maatregel 'zelfondermijnend'	EU-VS kloof over sanctiestrategie nu openlijk

1.3 De marktreactie — tempering die niet werkt

De maatregel had als expliciete doel de olieprijsen te verlagen. Het resultaat was minimaal. Brent-crude bleef na de aankondiging boven de \$100 per vat. Analisten wezen erop dat het fundamentele probleem — de blokkade van de straat van Hormuz en het stopzetten van Qatarese LNG-productie — niet door Russische olie vrijgave wordt opgelost.

Marktreactie in cijfers

Brent-crude vóór aankondiging: \$126 per vat (piek, 8 maart 2026)

Brent-crude na aankondiging sanctie verlichting: \$103–108 per vat — daling beperkt tot 15%

Analisten Goldman Sachs: 'De structurele supply-shock via Hormuz wordt niet opgelost door Russische olie. Dit is symptoombestrijding.'

Energiemarkt Expert IEA: 'Dit is de grootste olievoorziening onderbreking in de moderne geschiedenis — Russische olie pakt slechts een fractie van het gat op.'

02 Rusland als winnaar — op vier fronten tegelijk

2.1 Het financiële windfall

De combinatie van hogere olieprijsen en hernieuwde markttoegang is voor Rusland een ongekende meevaller. In 2025 daalden Russische olie-inkomsten met 18% jaar-op-jaar als direct gevolg van de gecoördineerde sancties van EU, VS en VK. Die daling dreigt nu volledig teniet te worden gedaan.

Situatie ZONDER sanctieverlichting	Situatie MET sanctieverlichting (actueel)
› Urals-olieprijs gedrukt door G7-prijsplafond › Rosneft en Lukoil gesanctioneerd (okt 2025) › Schaduwwloot geblokkeerd in EU-havens › –18% olie-inkomsten in 2025	› 124 mln vaten olie direct vrijgegeven op markt › India mag Russische olie kopen zonder risico › Signaal: prijsplafond is onderhandelbaar › Olieprijzen hoog (\$100+): Rusland profiteert dubbel

2.2 De militaire dimensie — Rusland helpt Iran, VS helpt Rusland

● De onthutsende paradox

Berichten vanuit inlichtingen kringen onthullen dat Rusland het Iraanse regime informatie verstrekke die hun tegenaanvallen op Amerikaanse militaire bases in het Midden-Oosten faciliteerde. Bij die aanvallen kwamen zeven Amerikaanse soldaten om het leven.

Met andere woorden: Rusland draagt bij aan het doden van Amerikaanse militairen — en de reactie van de Trump-regering is het verlichten van de economische druk op diezelfde Russische staat.

Senator Brian Schatz (D) vatte het samen: 'Het lijkt erop dat we Iran bevochten en Rusland gewonnen heeft.'

Dit is geen diplomatieke vergissing — het is een fundamentele strategische incoherence die de geloofwaardigheid van Amerikaans buitenlands beleid mondiaal beschadigt.

2.3 Poetins meesterlijke positionering

Poetin reageerde op het telefoongesprek met Trump niet door Oekraïne te bespreken, maar door hulp bij Iran aan te bieden — in ruil voor ongenoemde tegenprestaties. Dit is klassieke Kremlin-onderhandelingstactiek: crises op het ene dossier gebruiken om concessies op een ander dossier te forceren.

Kremlin-onderhandelaar Kirill Dmitriev schreef triomfantelijk: 'Russische energie is onmisbaar voor het verlichten van 's werelds grootste energiecrisis. EU-bureaucraten zullen binnenkort gedwongen worden deze realiteit te erkennen.' Deze uitspraak is niet slechts retoriek — het is een strategische territorium markering.

03 Gevolgen voor de oorlog in Oekraïne

3.1 De sancties als hefboom — en waarom die nu verdampt

Vier jaar lang waren sancties op Russische energie het meest effectieve westerse wapen om Ruslands oorlogsmachine te beperken. Het mechanisme was helder: minder olie-inkomsten betekent minder budget voor militaire hardware, soldij betalingen, munitie productie en hybride operaties.

Hoe sancties werkten als hefboom	Wat er nu van overblijft
› Rusland onder financiële druk → bereidheid tot onderhandelen › Prijsplafond drukt Urals ver onder Brent › Schaduwvloot verstoord → minder export › Bevroren \$285 mrd aan reserves → liquiditeitstekort › 18% inkomstendaling in 2025 → budgettaire krapte	› Markttoegang deels hersteld via waivers › Prijsplafond signalwaarde ondermijnd › India koopt vrij; China volgt waarschijnlijk › Russische exportinkomsten stijgen opnieuw › Onderhandelingsdruk voor Oekraïne-akkoord verdampt

3.2 Het risico van een onhoudbaar vredesakkoord

Het Quincy Institute for Responsible Statecraft analyseerde het dilemma precies: als Moskou een alternatief pad naar economische verlichting ziet zonder vredesakkoord over Oekraïne, zal het worden verleid tot het eisen van steilere territoriale en veiligheid concessies — concessies die voor Kyiv onaanvaardbaar zijn en het vredesproces zullen doen ontsporen.

⚠ Drie escalatie scenario's voor de Oekraïne-oorlog

Scenario A — Bevroren conflict: Rusland accepteert een schijnvrede, consolideert bezette gebieden, herbewapend met nieuwe olie-inkomsten. Over 3–5 jaar hervatten van de oorlog onder betere Russische condities. Kans: hoog.

Scenario B — Russische maximalisering: Rusland eist aanvullende territoriale overdrachten (Charkov, Odessa) als prijs voor vrede, wetend dat de VS-sancties hefboom ontbreekt. EU verdeeld; Oekraïne gedwongen tot capitulatie of verdere oorlog. Kans: middel.

Scenario C — Escalatie door wanhoop: Oekraïne, geconfronteerd met dreigende capitulatie en ingestort Westers front, voert aanslagen op Russisch grondgebied op — inclusief Moskou-regio. Rusland reageert met massabombardementen. Nucleaire signaaltaal neemt toe. Kans: laag maar niet verwaarloosbaar.

3.3 De facturerende coalitie

De sanctie-coalitie — vier jaar zorgvuldig opgebouwd — vertoont nu scheuren op drie niveaus tegelijk.

Niveau	Scheur	Gevolg
VS-EU	VS heft unilateraal sancties op; consulteert partners niet	EU-VS kloof over Rusland-beleid nu openlijk; vertrouwen beschadigd
Binnen de EU	Hongarije en Slowakije vetoen 20e sanctiepakket; Orbán eist sanctieopschorting	EU-unanimiteitseis als zwakte blootgelegd
G7	VS ondermijnt G7-prijsplafond via waivers	Japan, Canada en UK onder druk om zelf ook waivers te verlenen
NAVO	Sancties zijn ook NAVO-instrument; incoherentie verzwakt collectieve afschrikking	Rusland test grenzen van NAVO-eenheid

04 Gevolgen voor de mondiale veiligheidsorde

4.1 Trump als onbetrouwbare wereldorde beheerder

In de periode januari 2025 – maart 2026 heeft de Trump-regering een reeks beslissingen genomen die het fundament van de naoorlogse internationale rechtsorde systematisch ondergraven. Dit is geen willekeurige chaos — het volgt een patroon dat geanalyseerd kan worden als een coherente maar destructieve herpositionering van Amerikaanse macht.

Beslissing	Ondermijnd principe	Mondiale consequentie
Weigering Zelensky's droneschild (aug 2025)	Alliantie-loyaliteit; benutting bondgenoten expertise	US-bases aangevallen met drones die Zelensky kon stoppen
Aanval op Iran zonder diplomatie (feb 2026)	VN Handvest; soevereiniteit; non-agressie	Hormuz geblokkeerd; mondiale energiecrisis
Russische olie sancties opgeheven (mrt 2026)	Sanctie-architectuur als collectief Westers instrument	Rusland herbewapent; coalitie uiteenvalt
CAATSA-procedure genegeerd	Checks & balances; Congres-bevoegdheid buitenlandse politiek	Constitutionele crisis dreigt in VS zelf
EU-NAVO bondgenoten niet geconsulteerd	Multilaterale besluitvorming; NAVO-cohesie	Europese autonomie nu existentieel noodzaak

4.2 Mondiale risicoanalyse — de gevaren vooruit

Op basis van de beschikbare informatie identificeert dit rapport zes primaire risico's voor de mondiale veiligheidsorde in de komende 12–24 maanden.

Risico	Kans	Impact	Tijdshorizon
Rusland herneemt offensief in Oekraïne	Hoog	Kritiek	3–9 maanden na sanctie verlichting
Permanente sanctie-opheffing — vredesakkoord ontsporing	Hoog	Catastrofaal	6–18 maanden

Iran-oorlog escaleert naar grondinvasie	Middel	Catastrofaal	Onmiddellijk – 6 maanden
Nucleaire dreiging Rusland bij NAVO-artikel-5-activering	Laag	Catastrofaal	Onbepaald; afhankelijk van escalatie
China neemt Taiwan-moment waar	Middel	Catastrofaal	12–36 maanden
Mondiale recessie door energie + voedselcrisis	Hoog	Kritiek	6–12 maanden

Het gevaarlijkste scenario: de kettingreactie

Het meest zorgwekkende scenario is niet één grote schok, maar een reeks van elkaar versterkende kleinere schokken: Rusland herbewapent snel → hervat offensief → Oekraïne verliest terrein → NAVO dreigt met artikel 5 → Rusland escaleert nucleair → VS terugtrekking → China ziet kans voor Taiwan → wereldwijde crisis op drie theaters tegelijk.

Dit scenario is niet waarschijnlijk, maar het is niet meer onmogelijk. De beslissingen van de afgelopen weken — de aanval op Iran zonder exitstrategie, de opheffing van Russische sancties zonder vrede garanties — hebben de kans op zo'n kettingreactie significant vergroot.

05 Wat kan de EU doen? — Een strategisch arsenaal

De EU staat voor een paradox: zij heeft meer te verliezen dan de VS bij Russische macht expansie, maar minder directe hefboomen op de VS-besluitvorming. Tegelijkertijd heeft de EU instrumenten die zij tot nu toe niet of slechts gedeeltelijk heeft ingezet. Dit deel beschrijft een gelaagd antwoord — van acuut tot structureel.

5.1 Onmiddellijke respons (0–30 dagen)

⚡ Prioriteit 1: Eigen sanctie front intact houden

De EU moet onmiddellijk en publiek bevestigen dat de EU-sancties op Russische energie onverkort van kracht blijven, ongeacht de VS-beslissing. Dit vereist actieve neutralisering van Hongarije en Slowakije — via het invoeren van Art. 7 VEU-procedures of via bilaterale druk gecombineerd met economische prikkels.

Concreet: verlenging van het bestaande sanctiepakket (lopend tot 31 juli 2026) moet versneld worden bevestigd, vóór de Hongaarse veto-deadline.

Het G7-prijsplafond op Russische olie moet door de EU, VK, Japan en Canada worden gehandhaafd — ook zonder VS. Precedent bestaat: de EU handhaafde JCPOA-elementen na Trumps eerste uittreding in 2018.

⚡ Prioriteit 2: Diplomatieke isolering van Trump-beslissing

EU-buitenlandvertegenwoordiger moet binnen 48 uur een gezamenlijke verklaring produceren namens alle 27 lidstaten — plus VK, Canada, Australië, Japan en Zuid-Korea — die de sanctie verlichting veroordeelt als 'incompatibel met de collectieve veiligheidsarchitectuur'.

Directe lobby bij Congres: de EU beschikt over uitgebreide relaties met Democratische en Republikeinse senatoren die CAATSA-schending aankaarten. Die kanalen moeten worden geactiveerd voor Congres Hoorzittingen.

5.2 Middellange termijn (1–6 maanden)

Instrument	Uitwerking en verwacht effect
Eigen wapenleveranties Oekraïne verdubbelen	Wegvallende US-steun compenseren met EU-defensiefonds (ReArm Europe €800 mrd). Concrete prioriteit: luchtverdediging, artilleriemunitie, F-16 onderhoud. Effect: Oekraïne militair levensvatbaar houden zonder VS.
Bevroren Russische reserves (€285 mrd) activeren	Volledig confisqueren — niet alleen rente — en overdragen aan Oekraïne als financieringsmechanisme. De juridische grondslag bestaat (precedent: Iraanse bevroren tegoeden). Politiek signaal: Rusland betaalt voor eigen oorlog.

Secundaire sancties op schepen die Russische olie vervoeren	EU kan eigen secundaire sancties invoeren: elke rederij die Russische olie transporteert verliest toegang tot EU-havens en EU-verzekering. Dit compenseert deels het verlies van VS-sancties druk.
Energieonafhankelijkheid versnellen	Elke GW hernieuwbare capaciteit die de EU toevoegt, vermindert de structurele afhankelijkheid van fossiele importen en geopolitieke chantage. REPower EU-doelstellingen naar voren halen.
Diplomatiek kanaal Oekraïne-vredesproces overnemen	Als de VS zich terugtrekken als bemiddelaar, moet de EU het diplomatieke initiatief nemen — samen met het VK, Noorwegen en Turkije. Een Europees vredesvoorstel voorkomt dat Poetin dicteert.

5.3 Structureel (6 maanden – 5 jaar): strategische autonomie

De fundamentele les: Europa kan de VS niet controleren — maar hoeft het ook niet

De diepere les van de Trump-2.0-periode is dat de EU te lang heeft geopereerd als junior partner in een trans-Atlantisch veiligheidsarrangement waar de VS de beslissingen neemt. Dat model is definitief voorbij.

Strategische autonomie is geen anti-Amerikanisme — het is een pragmatische erkenning dat Europa zijn eigen veiligheid niet kan uitbesteden aan een land waarvan de binnenlandse politiek zo volatiele is geworden.

Pijler	Concrete invulling
Defensie	Europees leger of permanente snelle reactiemacht; eigen nucleaire paraplu-discussie heropenen (Frans-Brits); NAVO-2.0 met Europese pillar
Energie	100% hernieuwbaar als strategisch veiligheidsdoel — niet alleen klimaatdoel; Europees gas-interconnectie netwerk voltooien
Finance	Eurobond als veilig Europees asset; vermindering dollar-afhankelijkheid in mondiale handel; eigen SWIFT-equivalent
Diplomatie	Permanente EU-zetel VN Veiligheidsraad op lange termijn; eigen sanctie-instrumentarium ontkoppeld van VS-toestemming
Technologie	Europese chipindustrie (CHIPS Act uitvoering); AI-soevereiniteit; ruimte verdediging

06 Conclusie — Een beslissing die de geschiedenis zal oordelen

De opheffing van Russische olie sancties door de Trump-regering zal worden onthouden als een van de meest consequentie volle strategische misstappen in de westerse naoorlogse geschiedenis — vermoedelijk in dezelfde categorie als de beslissing om Saddam Hussein in 1991 niet omver te werpen, of de uitbreiding van de EU-NAVO zonder adequate veiligheidsgaranties voor Rusland in de jaren negentig.

Drie conclusies die niet voor misverstand vatbaar zijn

1. Dit is geen energiemaatregel — het is een strategische capitulatie. De olieprijs zijn niet significant gedaald. Rusland heeft een financiële windfall ontvangen. De sanctie-architectuur van vier jaar is in drie dagen beschadigd.
2. De Oekraïne-oorlog is hierdoor gevaarlijker geworden, niet veiliger. Rusland heeft minder reden om in te stemmen met een eerlijk vredesakkoord. De kans op een bevroren conflict dat over enkele jaren oplaait, is significant gestegen.
3. De EU heeft geen keuze meer — zij moet zelfstandig handelen. De trans-Atlantische veiligheidsrelatie is niet dood, maar kan niet meer als onveranderlijk fundament dienen. Europese strategische autonomie is per 13 maart 2026 geen wenselijkheid meer maar een bestaan noodzaak.

Bestaat wereldvrede nog?

Wereldvrede in de zin van een stabiele, door regels geleide internationale orde heeft de afgelopen dertig jaar bestaan als een fragiel construct — gedragen door VS-hegemonie, institutionele samenwerking en gedeelde economische belangen. Die orde is niet opeens ingestort. Maar zij wordt stelselmatig ondermijnd door dezelfde actor die haar ooit heeft gebouwd.

De vraag is niet of er oorlog is — die is er, op meerdere theaters tegelijk. De vraag is of de instituties, normen en coalities standhouden die tot nu toe hebben voorkomen dat regionale conflicten mondiale oorlogen worden. Dat antwoord is onzekerder dan het in decennia is geweest.

De EU heeft de instrumenten, het economische gewicht en — als zij haar interne verdeeldheid overwint — de politieke capaciteit om het tij te keren. Of zij de wil heeft, wordt de komende zes maanden bepaald.

— Einde rapport | 13 maart 2026

Gebaseerd op openbare bronnen: Euronews, Quincy Institute, House of Commons Library, EU Raadsbesluiten, Newsweek, Responsible Statecraft, Mayer Brown Sanctions Update